

DEJANSKA USPOSOBLJENOST

Od revirnega gozdarja pričakujemo veliko več teoretičnih znanj in praktičnih izkušenj, kot jih lahko osvoji dijak v srednji šoli. Poleg tega pričakujemo široko splošno razgledanost, organizacijske sposobnosti, zrelost, komunikativnost, natančnost, vestnost in še cel kup pozitivnih osebnostnih lastnosti in sposobnosti.

Vzgoja in privzgoja v tej smeri je v srednji šoli že omejena in marsikdaj neuspešna. Tudi fakulteta na tem področju ne more storiti veliko. Tako kot solidna diploma srednje šole ne zagotavlja, da bo kandidat

postal dober revirni gozdar, tako tudi obratno, slabši rezultat na diplomni ne pomeni, da kandidat ne bo dober revirni gozdar.

Vsekakor se mora revirni gozdar izoblikovati za delo v stroki skozi kvalitetno pripravništvo in nekajletno pomoč pri delih v revirju.

Ustreznost kandidata za vodenje naj preverja Zavod za gozdove po enotni metodologiji za vso državo.

Svica, po kateri se zgledujemo, zahteva za manj zahteven poklic (gozdni čuvaj) minimalno 6 let delovnih izkušenj na vseh proizvodnih delih v gozdarstvu in minimalno starost 26 let.

GDK: 945.3:684

Ali potrebuje revirni gozdar višokošolsko izobrazbo?

Marijan KOTAR*

Odgovor na vprašanje Kakšno izobrazbo potrebuje revirni gozdar, lahko sledi šele takrat, ko natanko poznamo, katera dela bo opravljal in s kakšno kakovostjo naj bodo ta dela opravljena. Zato bi morali za natančen odgovor na zastavljeno vprašanje poznati organizacijsko shemo celotnega gozdarstva. Izolirano obravnavanje revirnega vodje zunanj celotne organiziranosti gozdarstva in njegovega šolstva je zato nepopolno. Takšen parcialen pristop je do neke mere opravičljiv le s tem, da se kljub eventualnim velikim organizacijskim spremembam, ki bodo zajele gozdarstvo, ne bo bistveno spremenilo delo v revirju – vsaj kar zadeva potrebna strokovna znanja. Spremenil se bo obseg posameznih del, spreminjala se bo velikost revirja, ne bo pa

se spremenila zahteva po strokovnem delu, to je zahteva po pravilnem ravnanju z gozdom.

Kakorkoli že bomo spreminjali organizacijsko obliko gozdarstva, bomo še vedno ostali na organizaciji, ki bo temeljila na sistemu revirjev in revirnih gozdarjev. Ta sistem je pri nas uveljavljen, uveljavljen pa je tudi v ostalih državah srednje Evrope. V Sloveniji uveljavljamo sonaravno in multifunkcionalno gospodarjenje z gozdovi. To gospodarjenje pa bo dejansko zaživele, če bomo imeli v revirju strokovnjaka, ki bo znal usmerjati razvoj gozdov tako, da bo dosegel cilje gospodarjenja. Ta strokovnjak bo moral povezovati ekološka, tehniška in ekonomska znanja, moral bo imeti sposobnost zaznavanja in reševanja problemov, to je, moral bo zaznati, kje so ovire pri doseganju ciljev gospodarjenja in kako te ovire premagati. Zato bo moral razumeti procese, ki se odvijajo v gozdu. Razumevanje teh proces-

* Prof. dr. M. K., dipl. inž. gozd., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, 61000 Ljubljana, Večna pot 83, SLO

sov pa ne zahteva samo široke naravoslovne izobrazbe, ki si jo pridobimo s šolanjem na visoki šoli, ampak tudi znanj, ki si jih pridobimo z delom, to je s spremljavo procesov, ki se odvijajo v gozdu. Sonaravno in multifunkcionalno gospodarjenje zahtevata ravnanje z gozdom po načelih kontrolne metode. Zato mora biti revirni gozdar v bistvu gozdar raziskovalec. Za gozdarja raziskovalca pa so usposobljeni diplomirani gozdarski inženirji. Ne smemo pozabiti, da je vsak revir gozdni ekosistem, ki deluje kot nedeterminiran sistem in da moremo sklepati na procese, ki se dogajajo v tem sistemu, le s pomočjo analize inputa in outputa. Dojemanje teh procesov, ki so praviloma drugačni v vsakem revirju, pa je v bistvu izobraževanje. Zato se lahko revirni gozdar izobrazi le v lastnem gozdu, to je revirju.

Sonaravno in multifunkcionalno gospodarjenje zahteva strokovnjaka načrtovalca in strokovnjaka izvajalca. Nič nam ne bodo pomagali briljantni območni načrti ter vzorni gozdnogospodarski načrti, če bodo njihove smernice in cilji togo in neprilagojeno prenešeni v gozdnogojitvene načrte, in če bo odkazilo podprto le s splošnimi načeli. Za učinkovito sonaravno in multifunkcionalno gospodarjenje potrebujemo vrhunske načrte na vseh treh nivojih načrtovanja ter rastišču, sestoji in ciljem ustrezno odkazilo in nego gozda. Takšno odkazilo in takšna nega pa zahtevata detaljno poznavanje rastišč, rastnih ter razvojnih zakonitosti posameznih drevesnih vrst po rastiščih v revirju, poznavanje reakcijskih sposobnosti drevesnih vrst in poznavanje poti ustvarjanja takšnega okolja, s katerimi bomo dosegali tudi zastavljene okoljetvorne in socialne gozdno gospodarske cilje.

Mislím, da me ne boste obsodili kot krivoverca, če izrazim svoje prepričanje, da je škoda manjša, če imamo nekoliko slabše gozdnogospodarske načrte in bolj premišljene gozdnogojitvene načrte ter premišljeno odkazilo, kot pa odlične načrte ter slabo, rastiščnim in sestojnim razmeram neprilagojeno odkazilo. Razumen revirni gozdar, ki zna prisluhniti gozdu ter upoštevati želje lastnika gozda, če niso v preveli-

kem razkoraku z zmožnostjo gozda, bo kljub nekoliko slabšim načrtom uspel, čeprav ne v polni meri, oblikovati gozd tako, da bo ta dosegal gozdno gospodarske cilje. Gotovo pa so najboljši rezultati gospodarjenja doseženi tam, kjer je tako načrtovanje kot tudi izvedba na najvišjem strokovnem nivoju. Takšno delo lahko zahtevamo le od ustreznega izobraženega gozdarja, to je diplomiranega inženirja gozdarstva. Revirni gozdar z visokošolsko diplombo bo zagotovo s svojim delom opravičil svojo višjo plačo. Naj navedem samo nekaj njegovih del v revirju, ki bodo zaradi njegove izobrazbe in njegovega znanja bolj kakovostno izvedena:

1. Odločitve pri uvajanju pomlajevanja so povezane s poznavanjem vrednostnih prirastkov po posameznih delih sestoja. Te analize lahko naredi le diplomirani inženir. Ne more pa tega podati sestavljalec gozdno gospodarskega načrta. Ta poda samo oddelke, v katerih naj se pomlajevanje prične ter okvirno pomladitveno dobo. Sestavljalec gozdnogojitvenega načrta pa mora locirati vsa pomladitvena jedra ter predvideti dinamiko stapljanj jeder. Pri sami obnovi sestojev, če je napačno zastavljena, izgubimo na vrednostnih prirastkih starega sestoja kot tudi na kakovosti novo nastajajočega sestoja.

2. Pri izvedbi redčenja je potrebno upoštevati reakcijske sposobnosti posameznih drevesnih vrst, sicer bomo zmanjšali proizvodno zmogljivost sestojev. Malce napačna presoja vitalnosti krošenj se nam maščuje s tem, da ne prenesemo v popolnosti prirastka konkurentov na izbrance. Že majhna površnost pri tem delu ima za posledico zmanjševanje prirastka za 10 in več odstotkov.

3. Napačna presoja pri določitvi ciljne sestave drevesnih vrst v mladju in gošči ima hude posledice pri nedoseganju gospodarskih ciljev ter pogosto zmanjšanje stabilnosti sestojev. Takšnih dokazov imamo danes v Sloveniji več kot preveč.

4. Od revirnega gozdarja je pravzaprav odvisno, kako se bo razvijal gozd ter koliko in kaj bo ta gozd dajal. Če vzamemo v

izračun samo lesno funkcijo gozda, predstavlja že ta ogromno vrednost tj. okrog 8.000–10.000 m³ letnega etata, če ima revir 2.000 ha površine). Že s strokovno pravilno izvedenim redčenjem v tem gozdu bo opravičil svoje delo.

Mogoče bi nam pri odločitvi ali naj ima revirni gozdar visokošolsko izobrazbo ali ne, pomagalo naslednje vprašanje:

Kakšno izobrazbo bi moral imeti revirni gozdar v mojem gozdu, ki ima površino 2.000 ha, če bi ga moral plačati jaz – lastnik gozda?

Verjetno bi se večina gozdarjev, ki poznajo zahtevnost in koristnost pravičnega strokovnega dela, odločila za diplomirane inženirja gozdarstva.

Načelo o sonaravnem in multifunkcionalnem gospodarjenju v slovenskih gozdovih bo ostalo le deklaracija, če ne bomo zagotovili zadostno izobrazbeno raven revirnega gozdarja.

S tem, ko zagovarjam visokošolsko izobrazbo za delovno mesto revirnega gozdarja pa ne zagovarjam takojšnje zamenjave oziroma nadomestitve dosedanjih revirnih gozdarjev, ki imajo večinoma le srednješolsko oziroma višješolsko izobrazbo. Ukinitve Srednje gozdarske šole ne sme pomeniti tudi ukinitve Gozdarskega šolskega centra v Postojni.

Dvig izobrazbene ravni revirnega gozdarja naj bi potekal postopno. Pravilo naj bi bilo: nadomeščanje je le v manjši meri zamenjava. Ena izmed možnih različic dviga izobrazbe pri revirnih gozdarjih je naslednja:

Vsi sedanji revirni gozdarji, ki imajo le srednjo gozdarsko šolo in manj kot 25 let delovne dobe, oziroma so mlajši kot 45 let, morajo dokončati višješolski študij gozdarstva do leta 1998, sicer bodo izgubili to delovno mesto. Vsa izpraznjena delovna mesta revirnih gozdarjev, to je tistih, ki se bodo upokojili od danes naprej (ali pa odšli iz gozdarstva) lahko zasedejo le gozdarski inženirji ali diplomirani gozdarski inženirji. Znotraj revirnih gozdarjev je potrebno že danes uveljaviti stimulacijo glede na izobrazbo.

Po letu 2000 pa vsa izpraznjena mesta revirnih gozdarjev izpolnujemo z diplomiranimi inženirji gozdarstva.

Takšna odločitev pomeni ukinitve Srednje gozdarske šole v Postojni (1997) in ukinitve višješolskega študija v Ljubljani (1999). To pomeni zmanjšanje obsega študijske dejavnosti tako na Oddelku za gozdarstvo v Ljubljani kot tudi v Gozdarskem šolskem centru v Postojni; ne pomeni pa ukinitve ne enega ne drugega.

Gozdarski šolski center bo moral odigrati pomembno vlogo pri izobraževanju in usposabljanju gozdnih delavcev, tudi specialistov, gozdnih posestnikov in gozdarjev.

Današnje izobraževanje v našem gozdarstvu je prebogato in neracionalno. Mogoče je primerno, da ga primerjamo z gozdarskim izobraževalnim sistemom kake evropske države, ki je podobno majhna kot Slovenija, npr. s švicarskim (Švica ima le nekoliko večjo površino gozdov kot Slovenija).

V Švici imajo šolo za gozdne delavce ter gozdarje. Slednje usposabljajo na tečajih. Udeležence tečajev izberejo izmed najboljših gozdnih delavcev (po nekajletnem delu v gozdu). Gozdarska fakulteta pa izobražuje diplomirane gozdarske inženirje ter doktorje znanosti.

Slovenija, ki je zagotovo manj bogata kot Švica, pa se ponaša z naravnost razkošnim izobraževanjem. Imamo, oziroma smo imeli, gozdarja s triletnim šolanjem, gozdarskega tehnika (4 leta), gozdarskega inženirja (2 leti), diplomiranega gozdarskega inženirja (4 oziroma 4,5 leta), dipl. inž. gozd. specialista (1,5 leta), magistra gozdarstva (2 leti) in na koncu še doktorja gozdarskih znanosti. Poleg tega imamo še usposabljanje za voznike nakladalcev, traktoriste, za delo z motornimi žagami, žičničarje itd.

Menim, da bi v izobraževanju v gozdarstvu lahko v precejšnji meri brez velike škode za stroko vsaj deloma posnemali Švico. Podobno kot v Švici bi tudi pri nas iz vrst najboljših gozdnih delavcev usposabili in izobrazili gozdarje, ki bi vodili in opravljali posamezna strokovno manj zahtevna dela v gozdu. Ti bi bili v bistvu

predelavci oziroma »mojstri«, ki bi jih usmerjal revirni gozdar. Spremeniti pa bi morali tudi visokošolski študij, in sicer z njegovim podaljšanjem za 1 semester, ki pa bi obsegal praktični pouk v gozdu in to že med študijem. S tem bi odpadla zahteva po današnjem pripravniškem stažu. Uveljaviti bi morali strokovni oziroma državni izpit po nekajletnem delu v praksi. Ta strokovni izpit bi bil predpogoj za opravljanje zahtevnejših del v gozdarstvu (izdelovalci gozdno-gospodarskih načrtov, vodje gozdnih uprav itd.).

K spremembi izobraževalnega sistema v

gozdarstvu nas sili vse manjši interes za izobraževanje na Srednji gozdarski šoli in slaba povprečna nadarjenost učencev, ki se vpisujejo v to šolo. Slabi dijaki v srednji šoli imajo za posledico tudi slabe študente na višješolskem študiju gozdarstva in končni rezultat: slabi revirni gozdarji v slovenskih gozdovih. Ali bodo poleg vseh obremenitev, ki jih morajo prenašati slovenski gozdovi, prenesli tudi vse manjšo nadarjenost tistih, ki jih negujejo in usmerjajo.

Do zdaj je veljalo, da zahtevajo gozdovi znanje in ljubezen, mogoče pa se je z novimi časi tudi to spremenilo?

GDK: 923.4:684

Delo v drobnih posestih pomeni posebnost, odgovornost, izziv

Janez BLAŽIČ, Jernej PIŠKUR, Tone KASTELIC*

Prispevek ima namen prikazati opažanja, nastala med delom tehnikov pripravnikov in pozneje revirnih gozdarjev. Lahko zapišemo, da je uspešnost revirnega gozdarja v največji meri odraz njegove izobrazbe. Opažanja se nanašajo na novomeško gozdnogospodarsko območje.

Gozdarski tehnik, ki opravlja pripravniški staž, je navadno na začetku nesamostojen, neodločen, neprilagojen novemu okolju. Njegova kritičnost do opaženih pojavov je nizka. Pusti se ponovno poučevati, čeprav ni dvoma, da je nekatere stvari že slišal v šoli. V teku pripravniškega staža se stvari naglo izboljšujejo, kot da se mu s privajanjem na novo okolje vrača spomin na snov iz šole, samozavest se poveča, hkrati pa tudi sposobnost za opravljanje samostojnih nalog. Strokovni izpit, ki je sicer dovolj zahteven, v ustreznem delu navadno uspešno opravi. Šibek pa je pri sestavi pismenega

izdelka za strokovni izpit, samostojnih izdelkov skoraj ni.

Ob prevzemu dela v revirju je navadno manj težav v družbenih gozdovih. Novinec se še uvaža v delo pod nadzorom gozdarja, ki odhaja iz revirja. Več težav je v zasebnih gozdovih, kjer te možnosti večkrat ni.

Sicer pa je ocena doraslosti revirnega gozdarja nekaterim pravilom naslednja:

Pri gozdnogojitvenih načrtih obvlada lociranje enot, nekoliko manj opisovanje stanja in določanje ciljev in ukrepov. Vendar je možno v sodelovanju z inženirjem te pomanjkljivosti sproti odpravljati. Pri odkazilu je revirni gozdar dovolj uspešen, razen pri strokovno zahtevnejših primerih. Spet je manj težav v družbenih gozdovih, kjer so omejitve pri kreativnosti manjše. V zasebnih gozdovih pa nastopajo težave zaradi vplivanja nekaterih lastnikov. Usposobljenost revirnega gozdarja, da bi ocenil meje, do katerih lahko upošteva želje ali zahteve lastnika, ne da bi povzročil poslabšanje stanja gozda, je na splošno nekoliko preniz-

* J. B., dipl. inž. gozd., J. P., dipl. inž. gozd., T. K., dipl. inž. gozd., Gozdno gospodarstvo Novo mesto, 68000 Novo mesto, Gubčeva ul. 15, SLO